

Արտանայում
Դ. Գ. ՊԱԼԹԱՆԱՆ

Իշխման համար տարեկան գինն է 1
սկի օսման համար : Վեցամսեայ գինն 5
արծաթ մեծիկ : Եռամսեայ գինն 2
մեծիկ :
Տաճկաստանի միւս քաղաքացի հա-
մար տարեկան գինն 6 մեծիկ :
Վեցամսեայ 4 »
Եռամսեայ 5 »
Օտար երկիրներու համար տարե-
կան գինն է 25 ֆրանք :
Բաժանորդացիք կանխիկ վճարելիս
Բաժանորդագրութեան և ծանուց-
ման համար պէտք է գրեմը առ Պ.
Խ. Գերձակեան, Եօլ Պէտէօփէն, 5 :

ԱՐՇԱԼՈՅՍ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ԵՌՈՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ ԲԶՄԻՐԻ

Ուղղակի խմբագրութեան վերաբերեալ որեւէ գրութիւն պէտք է խմբագրին անունին զրկուիլ, Եօլ Պէտէօփէն, 5 :

Համարատ — խմբագիր
Յ. Կ. ՍՎԱՆՔԱՆ

Դուրս գրելու անհրաժեշտութիւնը
ժամերը խմբագրութիւնը կը վճարէ :
Զննորդարարութեամբ յօդուածի կամ
նամակի համար խմբագրութիւնը
պատասխանատուութիւն չընդունիր :
Խմբագրութեան գրութեամբ որ և է
գրութիւնն եւ չըստուիր :
Հասարակաց օգտակար գրութիւն-
ներ ձրի կը հրատարակուին :
Ծանուցման տողը մէկ անգամի
համար 5 դրուէ է, երկու անգամի
համար 2 դրուէ, և երեք անգամի
համար 60 փարա : Երեք անգամէն
աւելիի համար սակարկութիւն կը լըսուի :

ԴԱՄԱՐԱՆԱՆ ՎԻՃԱԿ

Այս օրերս, Թանքիի խնդրոյ
մասին Զինատանի և Ֆրանսայի
մէջ եղած բանակցութեանց հա-
տանական յաջող ելլոյ հաւատալ
չուղէր տակաւին, Անգլիոյ Ժող-
ովրդեան մէկ մասը, Տէյլի Նիւս-
թիւնը նախ ուրիշ նշանաւոր թեր-
թիւր կը հրատարակէր անանկ խա-
վարիւս տարածայնութիւնները որ
գիտմամբ եղած են Ֆրանսայի
թշուառացի կողմէ, կարծել տալու
համար թէ, մեծամեծ գիտաբա-
նութիւններ կը ծագին տակաւին Տէյ-
լի Նիւսթիւնը կը հաստատէր թէ Տէյ-
լի մարքիդը Զինատանի պատերազ-
մական պատրաստութիւնները ընդ-
յայտարարած է, և թէ հաւատ-
ընծայէր այս օրերս ուղղակի Շան-
կայիին հասնող լուրերուն, որք
Թրիքիւլի և Լի—Հանի—Շանիի
մէջ եղած բանակցութեանց յաջող
եղբ ունենայը կ'իմացնէին : Մար-
տիկ Լիքստանի կըսեցէ թէ Անգ-
լիոյ յաջորդ այս յառաջադրու-
ման հիմն և հերքումը Աման
Հալիսի կողմէ, ինչպէս կը հա-
կուի նախ Տէյլի մարքիդի Բարիկ
վերադարձէն, որ ապացոյց մ'է
երկու տէրութեան յարաբերու-
թեանց լաւ վիճակին :

Այլի մարդոց, իրենց մեռած
կնոջ քոյրն առնելու առաջարկու-
թիւնն ընդունուեցաւ Անգլիոյ լը-
տերու խորհրդարանին կողմէ :
Բայց անտակաւն վերջնականապէս
սղառուած չէ այս խնդիրն այն
խաչընդոսնիւրէն, որք լաւոր խո-
հրդարանին մէջ չեն գտարած ծա-
ղելէ երեսուն տարիէ ի վեր : Լորտ
Պալան ծանուցած է թէ, այդ
խնդրոյ երբեք ընթերցանան առն-
մեթոմ պիտի առաջարկէ և հա-
ւանական է որ եպիսկոպոս իրենց
վերջին ճիշդ թափան աղբիւրու
համար այս որոշումը, զոր ամուս-
նութեան նախադրութեան արա-
տարի և երկնային օրինաց բը-
նարարութիւնը կը կոչեն :

Բրտալիոյ երեսփոխանական Ժա-
ղովոյ մէջ, Պ. Պ. Կէօփէնի և Տէյ-
լի, որք Այդպիսի—Արտատական
կուսակցութեան կը վերաբերին,
կրօնական գործոց պաշտօնաւայ Պ.
Կէօփէնի յանդիմանութիւնները ու-
ղեցին, թէ պետութիւնը վառելի
կ'ենթարկէ Կաթոլիկներուն և Բա-
լանիացոց դոհոյութիւններ և ար-
տանութիւններ ընդլով, թէ որեւէ
էր որ նախորդ պաշտօնաւայ Ֆրան-
քաղաքականութիւնը թողուէ : Բա-
լանիացոց մասին եղած յանդի-
մանութիւնը, զլիստորապէս սա-
պառաւոր ունէր, թէ պաշտօնաւայ
մասնաւոր հրամանագրով մը Բա-
լանի մեծ—Դրտութեան մէջ, ար-

տանութիւն կուտար կրկին Բոլնի-
ացոց, իրենց լեզու ուսանիլ
Վրիտանիական վարդապետութիւ-
նը, Հրամանագիր մը, որոյ քանի
մը շարաք ուսալ երեսփոխանա-
կան Ժողովը հաւանութիւն տուած
էր : Պ. Կէօփէն երկարօրէն պա-
տասխանեց այս յանդիմանութեանց
հանդիմանութիւնն անհրաժեշտ էր
գոհունակութիւն տալ քաղաքա-
ցիներուն առնէ պիտոյից, և խա-
ղաղութիւնն անվրդով պահել :

Ծանր անկարգութիւններ տեղի
ունեցնէր են Տուսլիի մէջ : Մին
Անգլիական և միւսը Իրանական
երկու վաշտ զօրաց մէջ արիւնա-
հեղ կռիւ մը ծագէր է, Քիլոտրի
միտ Քիլոտրի գաշտին մէջ : Շար-
ժառիթը աննշան բան մ'է, խաղի
վճարէ ծագած : Սպայք մեծ
գիտաբանութիւններ կրեցին խաղա-
ղութիւնը վերահաստատելու : Մահ
պառնալ հարկ եղաւ կուսակցե-
րուն, կուսին վախճան տարաւ հա-
մար : Անշուշտ տեղական և տա-
տաճարական զօրք մը ար-
տաճարական զօրք մը ար-

Բոլնիացի բանտաւոր, ըստ
այլոց վերապառն, Քրայքիւրի, որ
մասնութեան ոճիրով ամբաստան-
ուած էր, գտարին վրայ հետեւեալ
տեղեկութիւնները կուտայ Կաթո-
լիկութեանը լրագիրը :

Այս գործին հարցաքննութիւնը
որ Տրեքի մէջ տեղի ունեցաւ,
վերջացած է հիմա, և ասոր վերա-
բերեալ թուղթերն արդէն յանձ-
նուած են Լէյքիլիի Առեւանին, որ
պիտի որոշէ թէ, տեղի կայ ար-
դեօք Քրայքիւրի ամբաստանելի-
Սակայն կը կարծուի թէ պատկա-
ռելի ծերունին պիտի արձակուի
հակառակ այն ահաբեկ ծրարե-
րով թուղթերու, զորս գտած էին
իր տանը մէջ, իրր մասնութեան
վերաբերող և վնասակար գրու-
թիւններ, սակայն սինչ գրութիւն
կայ այդ կարծեաց համադրատու-
թեանց : Արդէն անցեալ տարի ևս
այդ պիտի խաղաղութիւն մը եղաւ
Քրայքիւրի թուղթերուն մէջ և
սինչ արդիւնք ունեցաւ : Պ. Քրա-
քիւրի իր բանաք համբերութեամբ
կը կրէ : Թէ և հիւանդ՝ սինչ ամու-
քում պահանջեց օրինաց պէմ :
Երբեք չձգեց իր խցիկը, և ոչ ալ
ժառ գալ իշաւ բանտին պարտե-
ղը, օրտան ստիպական թղթուս-
թիւն եղող ժամուն : Կուսակա-
կը կը կարգուի ցարեք մասնաւոր :

Շատ լրագիրք կը հաստատեն
թէ, կայսերական ծովագործին մէջ,
այս գործին վերաբերութիւն ունե-
ցող ձերբակալութիւններ տեղի
ունեցան :

Լոնտոնէ հեռագրի մը նայե-
լով, կրէ թան, թագուհին հա-
ւանէր է Պ. Վիլիէի ընտրութեան,

այժմ զինուորական արքանեակ ի
Բարիկ, որ Օգոստոս ամսայ մէջ
գաղղիական բանակին Շարնի մէջ
ընդլիք զինահանդէսին ներկայ
գտնուի :

Գոհարէն կը բերն Տէյլի Թէյ-
կրաֆի, թէ Հալեյի թիւնէն հա-
տած լուրերուն նայելով, Շալայի
թագաւորը փափաք յայտնէր է,
իր թագաւորութիւնը Ֆրանսայի
պաշտպանութեան տակ գնել, և
ասոր համար պատուիրակ մը զը-
կել Բարիկ :

Սահմանադրական օրինաց վերա-
քննական խորհուրդներ, որ ան-
ընդհատ կը պիտի լըլլան Արեւմտեան
Եւրոպայի շատ երկիրներու մէջ,
Պէլճիգայի մէջ ալ սկսան ծագումն
առնել : Խուսմը մը քաղաքագէտ-
ներ նպատակ ըրին իրենց, օրենս-
գրական միջոցաւ 1834 թուականի
սահմանադրական օրէնքը վերա-
քննել, որ հասարակային ցոյցերու
տեղի տուին, նոյնիսկ ան վայրի-
նին ուր խորհրդարանին առաջար-
կեցրաւ ըստ իր : Ամալոյս լըլլա-
ւաւորապէս, խորհուրդն սկսաւ փո-
ղոցները, յաւաքը իմական ուսա-
նողք և ընտրողական վերանորոգ-
ման կուսակցութեան մարգիկ ըս-
կան Պրոքսէրի մէջ գտնուելը նը-
ւազ և թմրուի գործերով և գրո-
շակ ի ձեռքին : Ամբողջ խնդրագիր
մը ձգեց խորհրդարանի նախագահ
Պ. Տէգանի ընտկարանը, Յետոյ,
երեսփոխան Պ. Ժանսոնի գնաց, ո-
րոյ ամենախօսութիւնը բուռն ծա-
վահարութիւններով ընդունուե-
ցաւ : Յետոյ պաշտօնէութեանց
պաշտաներուն առջին երթարով
ամբար սկսաւ աղաղակներ բառն :

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԷՋ

ԴԱՏԱՐԱՆԱՆ ՎԵՐԱՆՈՐԴՈՒՄ

Ներքոյտեղական կուսակցութիւնը հե-
տեւեալ ծանոթագրութիւնը կը
բողոքական տէրութեանց հիւպատոմն-
բուն :

Տէրութեան՝ Եգիպտական կա-
ւալարութեան հետ ունեցած հա-
մաձայնութիւնը, 1875 էն ի վեր
խառն գաղափարաց յանձնած է
քաղաքացիին և առեւտրական դա-
տերու վարչութիւնը, այն դատե-
րունք որ կը ծագին օտարաց և
տեղացոց կամ զանազան աղգայ-
նութեանց վերաբերող օտար հը-
պատակաց մէջ :

Հասարակաց կարծեաց ամենէ
գոհունակ վկայութիւնը յայտնի
երեւան այս վարչութեան նկատ-
մամբ : Եթ թաւրուսն փորձաւոր
թիւն մը յաւայուածէն աւելի
յաւելցուի յայտն և կրնայ ըս-
ուիլ թէ, բոլորովին ցրուեց նոյն
խի միջադրոյցին յանձնաժողովոյ

մէջ ծագած տարակոյտները, յանձ-
նաժողով՝ որ կազմուեցաւ 1869—
70 ին, Վանս. Նուար յաջոյի
նախագահութեան տակ, Եգիպ-
տոսի դատական գաղձոց վերանո-
րութեան խնդիրը քննելու հա-
մար : Այդ օրէն ի վեր վերանորո-
գութեանց ծրագիրը մեծամեծ
բարեփոխութիւններ կը աբամադ-
էր, ոչ միայն քաղաքացիին և առ-
եւտրական, հապա նաեւ եղեւնա-
կան դատերու մէջ :

Պատժական արդարութիւնը չէր
կարող հասարակաց ապահովու-
թիւնն երաշխաւորել : Այս մասին
կուսակցութեան պարտաւորու-
թիւնն եղող պաշտպանութիւնը,
կըստիւրդ զինքն ուրիշ վերանո-
գութեանց գիմել : Միջադրոյցին
խորհրդայն տեղեկագիրք կը վկայեն
կուսակցութեան այս ջանքը, և
պայծառօրէն կը ցոյցեն որ աւելի
առաջարկուած դարմանին դրու-
թեան, քան թէ դարմանելու ցա-
ւին գէշութեան գէժ տարակոյտ
գործողութիւն : Այս ծանոթութեան
չէ կարող ուրանալ ամեն անկողմ
նախադրել : Հիւպատական դա-
տաւարութեանց բողոքութիւնը, և
ի դարձ գրուած եղեւնական օրի-
նագրութեանց զանազանութիւնը,
խաչընդօս մ'էին յանցանաց ար-
գելման, քանի որ օտար գաղթա-
կանութիւնները հետզհետէ շատ
նալով, տեղի կուտար աւելի շատ
ու շատ ոճիրներու և յանցանաց :
Գէշութիւնը ծանրացաւ, և աւել-
լորդ պիտի ըլլայ գծել հոս գրու-
թեան մը պատկերը, որ աւելի
շուտ դրուար գարմանի մը ընտ-
րութիւնը կը հրաւիրէ :

Հիւպատական դատաւարութիւ-
նը, որքան ալ կամի, խիստ դժ-
ուարաւ կարող է ոճրոց և յան-
ցանաց հեղինակները ձեռք ձգել :
Ստաքը, որ հիմայ անցեալէն ա-
ւելի բազմութիւն են, առհասարակ
կը պրծին ամեն խաղաղութեան
և անպատկաժ կը մնան, վառիկ
շատ անձինք, իրենց անունը հիւ-
պատարանի մէջ արձանագրելու
անփութ մնալով, իրենց աղգայ-
նութիւնն ալ կատարածի տակ կը-
ձգեն, և այսպէս կրնան ամեն
հսկողութեան խառափիլ :

Միւս կողմէ, վնասուող կողմն-
քը, ընդհանրապէս կը խորչին ի-
րենց բողոքը հիւպատական դա-
տարանաց առջին հանելէ, վառիկ
չին ուղէր մեծամեծ ծախքեր ը-
նէր նախնական դատարանի մը առ-
ջին, տեղեկութիւն որ, ի թէ գաղա-
նին կորսնցունեն, կարելիութիւն
չունին դատը վերափոխելու համար
հեռուօր վերաքննիլ դատարանաց
գիմելու : Դժուարութիւնը կը ծան-
րանայ տեղացի դատախազներու

համար, Եւրոպական զանազան
աղգաց օրինադրութեանց առջին :
Կրնայ ըսուիլ թէ ընդհանրապէս
հիւպատական դատները եղեւն-
ական դատերու ծախսոց յատ-
կացեալ դատարաններ չունին, վասն
զի հաստատուած առնէ իրենց հը-
պատակները թուով խիստ քիչ էին
Եգիպտոսի մէջ : Այս նիւթական
խոչընդոսներուն կուգան յաւե-
լուլ, բացառիկ կերպով ծագած
դատերուն դժուարութիւնները :
Գոհի որ զանազան աղգայնու-
թեանց վիճակներ նախնական դա-
տարանի մը առջին պիտի ելլեն,
քանի որ մայրաքաղաքին հետա-
ւորութեան պատճառաւ (որոյ
դատարանները պիտի երթան հա-
կաւ այս եղեւնական դատերը
վերջ դատները համար) ոյս վերջին
դատարանը ևս չ'են կարող գաղ-
ընցունել առնաց անոր վերաբե-
րող գրութեանց, ուստի դատա-
ւարական այս եղանակը դատե-
րուն յամբընթացութիւնն անվեր-
ջապա խաչէ : Աս ծանոթութեան
գրութիւններէն գուր, գիտելի է
նաեւ որ, ոճրին կամ յանցանաց
հեղինակին համեմատ, մեղաւորի-
նեք ուրիշ դատարանաց կը յանձ-
նուին, և կը դատաւարաւորին
մինչ իրենցմէ աւելի յանցաւորան
անպատկաժ կը մնայ : Երբեք գո-
հունակութիւն մը արուած չէ հա-
տաքակց կարծեաց, նոյն իսկ եթէ
եգիպտոսի մէջ ոճիրը գործելով
իր երկիրը պատկաժ կրած ըլլայ
վասն զի այդ դատաւարաւորութիւնն
անձնաօթ կը մնայ Եգիպտոսի մէջ,
որմէ կը հետեւի թէ, ընդամենն
քը կարծելով որ օտարը անպա-
տկաժ կը մնան, կը գգուանան հիւ-
պատաց դատարանները դիմե-
լու : Նոյն իսկ օտարներն ալ չ'ի-
մանալով այդ պատժը, բնական
նալար հեռուէ եղած այդ դատա-
ւարութիւնն ոչ ինչ տալաւորու-
թիւն կրէ իրենց վրայ, ուստի և
չ'օգնէր որեւէ ոճրագործութեան
հետու կենալու մտքին :

Վարչական կուսակցական իշ-
խանութիւնը վարիլ կորուսելու վը-
տանդին երկարուած է, տեղեւ-
լով որ իր անօրէնութեան ներքեւ
չ'են մեղաւարտացի գէժ ձեռք առ-
նուելիք միջոցները : Ոստիկանու-
թեան գործակաւորքը բնական
պաշտպանութիւնն չ'էին դառնէր,
յաճախ տեղի ունեցող բռնատու-
թեան, յանցանաց թշնամանաց և
նախատանաց դէմ, և տեղին տեղին
իր հասարակ յանցանք մը նը-
կատուած է այդ, առանց ուղաւ-
րութեան առնուելու օրինական
ծանրացուցիչ պարագանները, որք
ուրիշ ամեն երկիր ծանրագոյն
պատկիւնը պիտի յատկացուէին
հեղինակաց :

(շարունակելի)

